

26.10.2001

PROMEMORIA, UTREDNINGSGRUPPEN FÖR LÖNEREFORMEN

ARBETSKOLLEKTIVAVTALET FÖR TIMAVLÖNADE

§ 19 AVLÖNING, LÖNEFORMER OCH UTRÄKNING AV MEDELTIMFÖRTJÄNST

1 Allmänna lönebestämmelser

1.1 Tillämpning av de allmänna bestämmelserna

De allmänna bestämmelserna om lönen tillämpas på alla löneformer.

1.2 Avbrott i arbete

Om en arbetstagare till följd av avbrott i arbetena på grund av regn, köld eller något annat naturhinder inte kan utföra sitt arbete, skall man för denna tid försöka ordna något annat arbete för honom. Lön för väntetid betalas inte till följd av avbrott på grund av regn, kyla eller något annat naturhinder.

1.3 Förflyttning till lägre avlönat arbete

Till en sådan arbetstagare som till följd av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom som inträffat i arbetet i en kommun eller samkommun blivit oförmögen att utföra sitt tidigare arbete och som till följd av detta på basis av ett läkarutlåtande förflyttas till ett annat, väsentligt lägre avlönat arbete som motsvarar hans arbetsförmåga, betalas för detta arbete en lön som motsvarar hans tidigare inkomst, minskad med ett belopp som motsvarar den av kommunen eller samkommunen bekostade livräntans fyllnadsränta eller olycksfallspension.

Om löneförhöjningar har verkställts efter den ovan nämnda tidpunkten, justeras den tidigare inkomsten med motsvarande belopp.

1.4 Avsevärt nedsatt arbetsförmåga

Då det är fråga om någon annan än en i punkt 1.3 avsedd arbetstagare vars arbetsförmåga är avsevärt nedsatt avtalar arbetsledningen med arbetstagaren och hans förtroendeman om skälig lön för arbetet.

1.5 Effektiv användning av arbetstiden

När tidlön liksom även när andra löneformer tillämpas förutsätter man att arbetstiden används effektivt.

1.6 Bestämning av lönegrupp

Oberoende av löneform bör för varje arbetstagare bestämmas en lönegrupp till vilken han hör.

26.10.2001

2 Löneformer

I kommunala timavlönade arbeten används följande löneformer:

- 1 Tidlön
- 2 Prestationslön
  - a) Rakt/rent ackord
  - b) Delackord/Blandackord

Vid sidan av ovan nämnda löneformer kan man tillämpa de särskilda arvoden som anges i punkt 5.

Valet av löneform för varje arbete bör grunda sig på att löneformen bidrar till att arbetet sköts på ett ändamålsenligt sätt.

Förutom den lön som räknas ut på de grunder som hör till respektive löneform betalas det också arbetstidstillägg och övriga ersättningar (för bl.a. skift-, kvälls-, natt-, lördags-, söndags-, övertids- och nödarbete) enligt bestämmelserna i lagen och arbetskollektivavtalet.

3 Tidlön

3.1 Definition

Tidlön är en löneform där arbetstagarens lön räknas ut enligt arbetstiden så att grundtimlönen och de tidlönsrelaterade tillägg som följer arbetskollektivavtalet används som grund för lönen.

3.2 Lönegrunder

Med tidlön avses summan av följande lönefaktorer:

Grundtimlönen bestäms yrkesbeteckningsvis enligt bilaga 1 och 2. För grundtimlönen beaktas genomsnittligt de svårighetsfaktorer och de arbetsförhållanden som är permanenta.

De särskilda tilläggen i bilaga 3 som betalas på grundval av antingen arbetserfarenhet, personliga egenskaper eller arbetsförhållanden, är:

- 1 arbetserfarenhetstillägg
- 2 individuellt tillägg
- 3 arbetsmiljöstillägg.

3.3 Lön för tillfälligt arbete

Om en arbetstagare är förhindrad att utföra sitt ordinarie arbete eller om behov annars finns, är han skyldig att tillfälligt utföra annat arbete. För sådant arbete betalas den lön som det tillfälliga arbetet förutsätter. Om arbetet är lägre avlö-

26.10.2001

nat, betalas dock en lön som motsvarar arbetstagarens eget yrke eller arbete under den pågående och den därpå följande löneperioden.

3.4 Användning av tidlön

Tidlön används bl.a. i följande fall:

- På grund av arbetets natur har mängden arbetsprestationer endast en liten direkt betydelse vid effektivt arbete med tanke på skötseln av uppgifterna (såsom särskilda övervakningsarbeten, verktygsfilarens och verktygsmekanikerns m.fl. arbete).
- Man har inte ansett sig kunna tillämpa ackordavlöning för arbetet eftersom förutsättningar saknas (t.ex. avsaknad av arbetserfarenhet hos arbetstagaren vid arbeten som endast sällan förekommer).

Oberoende av löneformen utgör dock för varje arbete den inkomst minimitiminkomst, som arbetstagaren skulle få om han gör samma arbete mot tidlön.

4 Prestationslön

4.1 Definition

Med prestationslön avses alla de löneformer där inkomstens storlek direkt bestäms enligt mängden arbetsprestationer.

4.2 Lönegrunder

Vid raka ackord bildas timinkomsten enligt antalet prissatta prestationer som utförts.

Timinkomsten vid delackord bildas dels av en fast del som betalas per timme, dels enligt antalet utförda prissatta prestationer.

De särskilda tilläggen enligt bilaga 3 ingår i prissättningen.

4.3 Allmänna förutsättningar för användningen av prestationslön

- De lokala parterna skall gemensamt komma överens om användningen av prestationslön.
- Kostnaderna per arbetsprestation med beaktande av alla kostnadsfaktorer blir mindre än om tidlön används.
- Arbetsmetoderna är fastslagna.
- Nivån på organiseringen av arbetet är åtminstone tillfredsställande.
- Den sporrande delen av lönen bör vara sådan att det inte påverkar negativt på t.ex. kvalitetsnivån, lönsamheten i arbetet eller arbetarskyddet.

26.10.2001

4.4 Tillämpningsvillkor

Arbetstagaren bör i mån av möjlighet ges tillfälle att utföra arbete mot prestationslön, såvida arbetets art tillåter det och det avlöningstekniskt är möjligt.

4.5 Tillämpning av lönesättning inom den privata sektorn

I de arbeten för vilka kommunen eller samkommunen inte har någon egen ackordlönesättning kan man i tillämpliga delar iaktta motsvarande lönesättningar som avtalats mellan arbetsmarknadsorganisationerna inom de privata branscherna. Om förändringar i dessa lönesättningar inträffar under detta avtals giltighetstid, tas de ändrade lönesättningarna i bruk vid samma tidpunkt som de trätt i kraft inom de privata branscherna.

4.6 Minimilönesättning

Beträffande andra prestationslöner än de som nämns i bilaga 6 kan man ingå lokala avtal. Lönesättningarna för lokala avtal om prestationslöner skall vara sådana att minimilönesättningsnivån vid normalt ackordarbetstempo är 30 % högre än den lägsta grundtimlönen i respektive lönegrupp. I lönesättningsgrunderna i avtal om prestationslön fastställs det hur en förändring i mängden arbetsprestationer inverkar på inkomsten.

Om lokala prestationslönesättningar skall man komma överens innan arbetet inleds. Om man efter att arbetet inletts konstaterar att lönesättningen är felaktig, kan den under arbetets gång ändras, dvs. höjas eller sänkas.

Om en arbetshelhet sträcker sig över gränsen mellan två löneperioder skall minst 90 % av den beräknade slutliga ackordinkomsten betalas som förskotts-lön för ackordet. Man skall om möjligt mäta ackordet och betala grundpenningar åtminstone varje kvartal.

4.7 Lön för avbrottsid

Om det uppkommer avbrott i prestationsavlönat arbete, med undantag av sådant arbete som avses i bilaga 6, av någon orsak som inte beror på arbetstagaren, t.ex. för att man blir tvungen att vänta på arbetsmaterial, skall för arbetstagaren under tiden för avbrottet såvitt möjligt anordnas annat arbete som motsvarar hans yrkesskicklighet. Om något arbete inte kan ordnas, betalas medeltimlön för det avbrutna ackordet för varje timme.

En arbetstagare som får prestationslön kan vid behov tillfälligt också förflyttas från sitt eget ackord till något annat arbete. För sådant arbete betalas lön enligt det tillfälliga arbetet. Är det tillfälliga arbetet sämre avlönat och annat än prestationsavlönat arbete, betalas dock medeltimlön för arbetstagarens eget ackord under den pågående och den därpå följande veckan.

26.10.2001

5 Särskilda arvoden

5.1 Definition

Med särskilda arvoden avses arvoden som inte direkt är beroende av mängden arbetsprestationer och som betalas på basis av utförandet av ett arbete eller av faktorer med anknytning till arbetsresultatet (t.ex. den tid en maskin är i gång eller en maskins verkningsgrad, råvaruinbesparingar, produktens kvalitet, mängden utskottsvaror m.m.).

5.2 Prissättning

Enligt definitionen bör prissättningen för ett separat arvode grunda sig på sådana mätbara faktorer som är kopplade till själva utförandet av arbetet eller till arbetsresultatet, men som inte direkt har att göra med mängden arbetsprestationer. Sådana grunder för separata arvoden kan vara t.ex.:

- Kvalitetsnormer för arbetsprestationer, på basis av vilka det är möjligt och ändamålsenligt att bestämma ett s.k. kvalitetsarvode.
- Råvaruinbesparingar eller andra särskilda kostnadsinbesparingar i samband med arbetet vilka kan konstateras genom uträkningar och på basis av besparingarna bestämmas som ett slags inbesparingsarvode.

Prissättningsgrunderna utreds utgående från ett tillräckligt stort material. Arvodets storleksklass bestäms med hjälp av en lämplig koefficient så att belöningen som arvodet utgör leder till förbättrad lönsamhet med beaktande av samtliga kostnadsfaktorer.

5.3 Förutsättningar för användning av särskilt arvode

Särskilt arvode kan tas i bruk i anslutning till alla löneformer i enlighet med de synpunkter som kommunens eller samkommunens lönemyndigheter framför.

Grundförutsättningen är att användningen av arvodet kan anses leda till en sänkning av totalkostnaderna per prestationsenhet och att betalningen av arvodet grundar sig på kommunens eller samkommunens ensidiga beslut och på att hävning av beslutet inte ger rätt till inkomstkomensation.

6 Uträkning och justering av medeltimförtjänsten

6.1 Uträkningsregel

Medeltimförtjänsten är det aritmetiska medeltalet av medeltimförtjänsterna uträknade på två kvartal.

- beräkningsgrund för februari, mars och april är föregående års II och IV kvartal,
- beräkningsgrund för maj, juni och juli är föregående års III och innevarande års I kvartal,

26.10.2001

- beräkningsgrund för augusti, september och oktober är föregående års IV och innevarande års II kvartal
- beräkningsgrund för november och december är innevarande års I och III kvartal och för januari föregående års I och III kvartal.

Medeltimförtjänsten räknas ut i enlighet med den betalda eller till betalning förfallna lönen för arbetad tid, med undantag av den förhöjningsdel som utöver grundlönen betalas för nödarbete eller för sådant övertidsarbete som utförts med stöd av lag eller avtal, genom att lönen divideras med motsvarande antal arbetstimmar. Löneprioderna följer uträkningsperioderna så, att då en lönepriod infaller under två olika uträkningsperioder, räknas löneprioden till den föregående uträkningsperiod under vilken minst hälften av lönepriodens dagar infaller.

Som lön för tid i arbete anses dock inte

- de höjningsdelar för övertidsarbete som avses i § 14 i arbetskollektivavtalet, ersättning som betalats för icke uttagna skiftledighetsdagar i treskiftsarbete,
- s.k. toffelpenning,
- beredskapsersättning,
- söckenhelg ersättning, som inte betalats för tid i arbete,
- grundpenning för ackord, om förutsättningen i 4.6 uppfylls,
- särskilda arvoden, om de inte förtjänas och betalas lönepriodvis,
- verktygsersättningar,
- lön som betalats för avlönade arbetsledighetsdagar och lediga dagar, kostpenning,
- semesterlön, sjuklön och lön för moderskapsledighet, eller
- andra eventuella lönefaktorer, som inte betalats för tid i arbete.

6.2 Uträkningsregel i undantagsfall

Om den aritmetiska medeltimförtjänsten inte skäligen kan räknas ut på det sätt som anges i punkt 6.1, eller om detta uträknings sätt leder till ett orimligt resultat, skall den lön som betalas för avlönade perioder av befrielse från arbetet uppskattas enligt vad arbetstagaren under den tiden sannolikt skulle ha intjänat, om han hade varit i arbete.

6.3 Höjning av medeltimförtjänsten

Om en eller flera allmänna förhöjningar har företagits i arbetstagarnas löner efter uträkningen av den i punkt 6.1 och 6.2 åsyftade medeltimförtjänsten, höjs medeltimförtjänsten i motsvarande mån med ett belopp som avtalsparterna separat kommer överens om.

26.10.2001

Bilaga 1

GRUNDTIMLÖNERNA FR.O.M. 1.3.2002

Lönegrupp	€/tim.
I A	9,46–10,50
I B	8,33–9,70
I C	7,66–8,60
II A	7,40–8,00
II B	7,26–7,60
III	7,16–7,21
IV	6,55
O	6,79
U	6,00–6,22

26.10.2001

Bilaga 2**INPLACERING I LÖNEGRUPPER****Lönegrupp I A**

Arbetstagare med arbetsledaransvar.

Specialyrkesmän: arbetstagare med många sysslor inom krävande branscher.

Lönegrupp I B

Användare av arbetsmaskin, vilka använder tre eller flera olika maskiner eller enligt arbetsgivarens önskan endast en maskin (väghyvel eller grävmaskin),

Äldre yrkesmän i krävande uppgifter, yrkesmän med många sysslor eller yrkesmän inom en enda, krävande bransch.

Lönegrupp I C

Special- och lastbilschaufförer.

Användare av arbetsmaskin, vilka använder två stora maskiner eller flera små maskiner (traktor, sopmaskin e.dyl.).

Lönegrupp II A

Andra än i lönegrupp I nämnda yrkesmän, chaufförer, användare av maskiner och yngre yrkesmän i arbeten som utvecklar yrkesfärdigheten.

Lönegrupp II B

Arbetstagare som arbetar i krävande diverse- och hjälparbeten eller kontinuerligt under menliga förhållanden.

Lönegrupp III

Yrkesmannabiträden och arbetstagare som utför enkla arbeten, vilka kan inläras nästan genast.

Lönegrupp IV

Tillfälliga säsongarbetare i rengöringsarbeten, trädgårds- och med dessa jämförbara arbeten samt sådana tillfälliga arbetstagare i högst sex månaders arbetsförhållande vilka inte innehar den yrkeskunnighet och/eller arbetserfarenhet som krävs för en uppgift som avses i lönegrupperna I–III.

Lönegrupp O

Elever som har ingått läroavtal.

26.10.2001

Bilaga 3

SÄRSKILDA TILLÄGG

1 Arbetserfarenhetstillägg

Om arbetstagarens skicklighet eller effektivitet i arbetet eller de krav uppgifterna ställer avviker från den allmänna medelnivån, kan till arbetstagaren enligt prövning betalas ett arbetserfarenhetstillägg på högst 1,17 euro (6,93 mk). Ett på basis av prövning beviljat arbetserfarenhetstillägg kan av grundad anledning också sänkas.

Arbetserfarenhetstillägget skall dock på basis av den till semester berättigande anställningstiden vara 0,39 euro (2,31 mk) efter två tjänstgöringsår, 0,78 euro (4,62 mk) efter fyra tjänstgöringsår och 1,17 euro (6,93 mk) efter sju tjänstgöringsår. Vid uträkningen av dessa tider iaktas bestämmelserna i § 26 punkt 5 i arbetskollektivavtalet.

Arbetserfarenhetstillägget beviljas utan ansökan. Rätten till arbetserfarenhetstillägg börjar vid ingången av den lönebetalningsperiod som följer närmast efter den lönebetalningsperiod under vilken den till arbetserfarenhetstillägg berättigande anställningstiden har uppfyllts.

En arbetstagare är skyldig att till arbetsgivaren lämna in arbetsintyg som gäller de anställningstider vilka ligger till grund för beviljandet av arbetserfarenhetstillägget. Om intygen inte har lämnats in i tid, betalas arbetserfarenhetstillägget retroaktivt högst från början av den lönebetalningsperiod som börjar närmast efter ingången av det kalenderår som föregår inlämnandet av intygen.

2 Individuellt tillägg

Till en arbetstagare som arbetar på tidlön kan betalas ett individuellt tillägg på minst 0,1 euro (0,59 mk) per timme.

Det individuella tillägget betalas till arbetstagaren för samtliga arbetade timmar. Betalningen av tillägget skall grunda sig på arbetstagarens personliga egenskaper, vilka är bl.a. följande:

- skicklighet
- effektivitet i arbetet
- arbetserfarenhet
- utbildning (exempelvis arbetsteknisk utbildning eller yrkesinriktad grundexamen enligt lagen om yrkesexamina, yrkesexamen eller specialyrkesexamen)
- verksamhet inom ansvarsfulla uppgifter.

Om de ansvarsfulla uppgifterna är temporära, betalas tillägget för denna temporära tid.

26.10.2001

Tillägg kan dessutom betalas till arbetstagare som kontinuerligt arbetar under menliga förhållanden, varvid betalningen skall beaktas när storleken på det arbetsmiljö tillägg som eventuellt betalas separat fastställs.

3 Arbetsmiljö tillägg

Till en arbetstagare som arbetar på tidlön skall, när arbetsmiljön det förutsätter, betalas ett arbetsmiljö tillägg på högst 2,43 euro (14,46 mk) per timme.

Arbetsmiljö tillägg betalas endast för den tid under vilken de menliga förhållandena råder. I undantagsfall kan tillägget betalas som ett genomsnitt. Betalningen av tillägget skall grunda sig på

- risken för olycksfall,
- hur smutsigt arbetet är,
- hetta,
- obekväma arbetsställningar,
- andra obekväma arbetsbetingelser eller
- anpassning efter yrkesmans arbetstakt.

När man överväger tilläggets storlek skall vikten av dessa menliga faktorer beaktas.

26.10.2001

Bilaga 4**SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR ARBETSTAGARE
SOM UTFÖR SKYDDAT ARBETE****§ 1 Lön**

Lönen för en arbetstagare som utför skyddat arbete i enlighet med 22 § lagen om invalidvård bestäms enligt § 19 och 20 i arbetskollektivavtalet så, att grundtimlönen och arbetserfarenhetstillägget med anledning av den nedsatta arbetsförmågan är i motsvarande mån lägre, såvida man inte med arbetstagaren genom arbetsavtal kommit överens om någon annan avlöningsgrund enligt § 19 i arbetskollektivavtalet.

Tillämpningsdirektiv

Trots att lagen om invalidvård upphävdes 1.1.1988 tillämpas dess 22 § fortfarande på skyddat arbete med stöd av 22 § 2 mom. lagen om service och stöd på grund av handikapp (3.4.1987/380).

§ 2 Anställningens upphörande

Utöver vad som i övrigt föreskrivs i lagstiftningen och andra bestämmelser kan arbetsgivaren säga upp en arbetstagare, om denne inte längre är i behov av skyddat arbete på grund av att förutsättningarna i 22 § 1 mom. lagen om invalidvård saknas.

§ 3 Sjuklön

En arbetstagare har rätt till avlönad sjukledighet enligt § 27 i arbetskollektivavtalet, om orsaken till arbetsförmågan är en annan än den sjukdom som ligger till grund för det skyddade arbetet. Om orsaken till arbetsförmågan är den sjukdom som ligger till grund för det skyddade arbetet, betalas till arbetstagaren ingen sjuklön.